

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE
nr 23/1991-92 med anledning av
landskapsstyrelsens framställning till
landstinget med förslag till landskapslag
angående ändring av landskapslagen om
åtgärder för begränsning av
tobaksrökningen.

Landstinget har den 11 mars 1992 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet, som hört vicelanträdet Harriet Lindeman, landskapsläkaren Birger Ch.Sandell, lagberedningssekreteraren Lotta Wickström-Johansson, restaurangägaren Harry Grunér, ordföranden i Ålands ungdomsråd Lenita Luoma samt elevrådsordförandena Nora Weckström från Ålands handelssläroverk och Ulrika Sanders från Ålands lyceum, får härmed anföra följande.

I framställningen föreslås att åldersgränsen för inköp av tobaksprodukter höjs från 16 till 18 år, en utvidgning av förbudet mot tobaksreklam samt en viss skärpning av bestämmelserna om i vilka utrymmen tobaksrökning är förbjuden.

Utskottet delar de målsättningar landskapsstyrelsen framför i framställningen. En minskning av tobaksrökningen måste betraktas som en väsentlig del av hälsopolitiken. Många sjukdomar, bl.a. olika cancerformer samt hjärt- och kärlsjukdomar, är klart relaterade till tobaksrökning. Tobaksrök anses vara en faktor som bidrar till att framkalla allergier. På senare tid har man vidare blivit medveten om de hälsorisker som är förknippade med s.k. passiv rökning. Också ur miljösynpunkt medför tobaksrökning men för omgivningen.

Lagstiftningen om åtgärder för begränsning av tobaksrökning har, förutom att den uppställer vissa förbud och kriminaliserar vissa beteenden, betydelse för att påverka attityderna i fråga om rökning. Detta kräver dock aktiva åtgärder från myndigheters och organisationers sida. Strävandena att nedbringa rökningen är därför en viktig del av det hälsofostrande arbetet. Särskilt viktigt är det att påverka ungdomarna att inte börja röka. Utskottet har i sammanhanget noterat att landskapsstyrelsen för närvarande bedriver en enkät angående ungdomars rökvanor i grundskolornas åttonde årskurser. Enkäten är förknippad med en form av tävling.

En minskning av tobaksrökningen och därmed av dess skadeverkningar på hälsa och miljö är enligt utskottets åsikt önskvärd. Ett led i detta arbete är förbättringar och moderniseringar av lagstiftningen för begränsning av tobaksrökningen. Utskottet har därför delvis omfattat förslagen i den föreliggande framställningen. I vissa avseenden har

utskottet dock funnit dem mindre ändamålsenliga eller i behov av förtydliganden. Utskottets ändringsförslag motiveras närmare nedan.

Ersättaren Häggblom har fogat reservation till betänkandet.

Detaljmotivering

2 §. Utskottet föreslår att paragrafen i sak bibehålls oförändrad så att åldersgränsen för inköp av tobaksprodukter förblir 16 år. Enligt utskottets åsikt är en höjd åldersgräns alltför sträng och svår att genomföra i praktiken. Utskottet anser inte heller att ett totalförbud mot försäljning av tobaksprodukter i automat eller genom självbetjäning är ändamålsenligt.

Beslutet har tillkommit genom omröstning (3-2), varvid minoriteten (viceordföranden Sundback och ersättaren Roger Jansson) biträtt framställningen. Viceordföranden Sundback har anmält avvikande åsikt.

I begreppet tobaksprodukter som används i lagtexten ingår även snus och tuggtobak.

3 §. Utskottet delar uppfattningen att reklam för andra produkter, som indirekt avser att främja åtgången av tobaksprodukter, bör vara förbjuden. Utskottet har något förtydligat lagtexten.

Utskottets beslut har tillkommit efter omröstning (3-2), varvid minoriteten (ledamoten Christer Jansson och ersättaren Häggblom) ansett att gällande bestämmelse bör förbli oförändrad.

4 § 1 mom. 1 p): Utskottet har efter omröstning (3-2) utvidgat punkten så att även utrymmen för idrottsverksamhet uttryckligen nämns bland de utrymmen där tobaksrökning är förbjuden. Härmed avses lokaler där idrott och motion utövas. Minoriteten (ordföranden Sune Eriksson och ersättaren Häggblom) biträdde framställningen.

4 p): Utskottet omfattar efter omröstning (3-2) att punkten utformas enligt framställningen. Minoriteten (viceordföranden Sundback och ersättaren Roger Jansson) ansåg att förbudet mot rökning i arbetsrum bör vara absolut samt att i punkten ytterligare bör införas ett förbud mot tobaksrökning i konferens- och mötesutrymmen.

6 p): Utskottet anser att den föreslagna formuleringen inte är ändamålsenlig och skulle leda till oklarheter och problem vid tillämpningen. Utskottet föreslår i stället att punkten

utformas så att gäster på restauranger och liknande förplägningsställen skall ha rätt att bli anvisade ett rökfritt bord. Däremot skulle det inte vara nödvändigt att på förhand för varje rörelse fastställa en viss kvot rökfria bord. Viceordföranden Sundback har anmält avvikande åsikt med hänvisning till att hon stöder framställningen. Ledamoten Christer Jansson har anmält avvikande åsikt och anser att en tredjedel av sittplatserna borde reserveras för icke-rökare.

2 mom.: Utskottet föreslår en omformning av bestämmelserna om särskilda rökutrymmen. Utskottet anser att det skall vara möjligt att inrätta särskilda rökutrymmen i samtliga i de i 1-5 punkterna omnämnda utrymmena. Uttryckligt undantag skall dock göras för utrymmen avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn. I dessa utrymmen kan med andra ord överhuvudtaget inte inrättas ett rökrum, inte heller för personalen. Samtliga skolor, oberoende av elevernas ålder, vore därmed helt rökfria. Paragrafens utformning hindrar dock inte rökning utomhus.

Utskottet har inte ansett det skäligt att i lokaler avsedda för hälso- och sjukvård helt utesluta möjligheterna att inrätta rökutrymmen. Med tanke på långvarigt intagna och personalen bör det vara möjligt att för båda dessa kategorier inrätta särskilda rökutrymmen.

Eftersom 1 mom. 6 punkten i dess ändrade lydelse redan medger att rökning är tillåten om inte gästerna uttryckligen begärt ett rökfritt bord är det till den delen inte nödvändigt att reservera särskilda rökutrymmen i de lokaler punkten omfattar.

4a §: Utskottet omfattar förslaget om krav på tillräcklig ventilation i utrymmen där rökning är tillåten men konstaterar samtidigt att ombyggnader och investeringar i många fall torde krävas för att kunna uppfylla kravet. Utskottet har därför till slutstadgandet fogat en övergångsbestämmelse som anger att 4a § tillämpas endast på sådana utrymmen som tas i bruk efter lagens ikraftträdande. Ändras ett utrymmes användningsändamål skall dock kraven på ventilation tillämpas.

13 §: Lagtexten föreslås ändrad med hänvisning till utskottets förslag till ändring av 2 §.

Viceordföranden Sundback har anmält avvikande åsikt med hänvisning till sin avvikande åsikt beträffande 2 §.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att det i framställningen ingående lagförslaget måtte antas i följande lydelse:

LANDSKAPSLAG

angående ändring av landskapslagen om åtgärder för begränsning av tobaksrökningen

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

(Lika som framställningen).

2 §

Tobaksprodukter får inte säljas till personer under 16 år. Vid behov skall försäljare förvissa sig om kundens ålder.

Automat för försäljning av tobaksprodukter skall placeras så att förbudet mot försäljning till unga personer inte överträds.

3 §

Reklam och annan försäljningsfrämjande verksamhet, (*uteslutning*) som är utformad så att den är ägnad att främja åtgången av tobaksprodukter, är förbjuden.

(2 mom. lika som i framställningen).

4 §

Tobaksrökning är förbjuden:

1) i utrymmen avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn, för idrottsverksamhet samt (*uteslutning*) för hälso- och sjukvård,
(2-5 punkterna lika som i framställningen)

6) (*Uteslutning*) i restauranger och andra utrymmen som huvudsakligen är avsedda för servering av mat vid bord där någon av gästerna vid bordet begär detta.

Särskilda utrymmen för rökning kan reserveras i anslutning till de i 1 mom. 1-5 punkterna avsedda utrymmena, dock inte i utrymmen avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn.

(3 mom. lika som i framställningen).

4a §

(*Uteslutning*) Utrymme där rökning är tillåten enligt denna lag skall ha sådan ventilation och i övrigt vara inrättat så att rök inte kan spridas till rökfria utrymmen.

5 och 8 §§

(Lika som i framställningen).

13 §

Den som säljer tobaksprodukter *i strid med bestämmelserna i 1 § 4 mom. eller 2 § eller som placerat automat så att försäljning till unga personer inte förhindras* skall för *förseelse vid försäljning av tobaksprodukter* dömas till böter.

(2 och 3 mom. lika som i framställningen).

13a, 14 och 15 §§

(Lika som i framställningen).

Denna lag träder i kraft den *1 januari 1993*.

Bestämmelserna i 4a § tillämpas inte på sådant utrymme som tagits i bruk innan denna lag trätt i kraft så länge utrymmets användningsändamål förblir oförändrat.

Mariehamn den 31 mars 1992

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sune Eriksson, viceordföranden Sundback, ledamoten Christer Jansson samt ersättarna Häggblom och Roger Jansson.

RESERVATION

Undertecknad reserverar sig emot lagutskottets betänkande nr 23/1991-92 med anledning av landskapsstyrelsens framställning med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om åtgärder för begränsning av tobaksrökningen till den del framställningen omfattats eller ändringar gjorts som innebär förslag om regler i strängare syfte i förhållande till nu gällande lagstiftning.

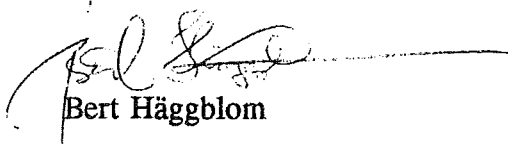
De syftemål och den beteendeändring hos medborgarna som landskapsstyrelsen eftersträvar med denna framställning kan uppnås genom upplysningsverksamhet. I enlighet med 9 § gällande lag har landskapsstyrelsen ansvaret för att upplysningsverksamhet om tobaksprodukternas inverkan på medborgarnas hälsa bedrivs effektivt. Detta har ej skett och ineffektiviteten hos landskapsstyrelsen till denna del skall få till följd strängare lagstiftning. Övertro på att medborgarnas beteende kan ändras genom dylik lagstiftning finner jag innebära att lagstiftningens betydelse för att följas av flertalet medborgare urholkas.

Efterlevnaden och övervakningen av dylik lagstiftning ter sig för mig mycket svår till rimliga kostnader.

Sålunda har jag föreslagit att föreliggande framställning måtte förkastas.

Eftersom jag ej erhållit stöd till denna del har jag i övrigt deltagit i behandlingen enligt vad som framgår av betänkandet.

Mariehamn den 31 mars 1992

Bert Häggblom